

Ana Ciontea

DEȘTEPTAREA PRIMĂVERII

Naționalul bucureștean, sub conducerea lui Andrei Șerban, despică marea incertitudinilor noastre (nu numai teatrale) cu mișcări energice, sigure care îndreaptă corabia artei teatrale spre un pământ al făgăduinței. După trilogia antică, regizorul Andrei Șerban a oferit publicului premiera piesei lui Timberlake Wertenbaker *Cine are nevoie de teatru?* (titlul original, *Our Country's Good*), unde secolul al XVIII-lea devine pretext de regândire a unor raporturi ale artei cu societatea timpului nostru.

Evident este că acest spectacol conduce spre o stare de spectator pe care, de mai multe luni, o așteptam. Autoarea piesei a investigat un fapt - voiajul unui grup de delincvenți, escortat de o forță militară britanică, spre Australia, în vederea implantărilor coloniale -, a studiat psiho-social (și prin intermediul argoului) comportamentul ficțional al declasaților pentru a ajunge la o formulă stilistică tolerând atât brutalitatea vieții deținuților cât și "colonizarea" prin artă a sufletelor din subterană. Timberlake Wertenbaker este o scriitoare care aici a dublat teatralitatea unei situații dramatice cu un anume tezism politic și social neobstructiv, ci, mai degrabă, regenerativ.

Pentru unii dintre spectatori, imagini și replici din text pot să fi fost un șoc. Dar aceasta e urmarea unei interdicții la care teatrul a trebuit să se supună ani în șir. Sistemul imagistic al spectacolului joacă și se joacă intenționat cu o convenție teatrală care se instituie într-un plan distinct; spațiul scenic va cuprinde nu numai scena mare a Naționalului dar și sala întregă, actorii debarcă de pe scena-corabie pentru a acapara sala, loja "oficială", chiar pe unii spectatori (dar numai în scopuri artistice!), iar inscripțiile vizibile în stînga și în dreapta sus țin la curent cu mersul acțiunii. Un fel de ziar al deținuților care, după ideea locotenentului-regizor Ralph, vor juca o singură dată piesa *Ofițerul recrutor* de George Farquhar, el însuși ofițer în timpul Restaurației.

Alternarea acțiunii pe diferite spații scenice, o concepție rafinată a eclerajului, luminile revelînd adesea natura spirituală a episoadelor dramatic-sentimentale instituie, dincolo de convenția "teatrului în teatru", senzația unui pariu disperat, dar nu o dată comic, al vieții cu neantul, al destrămării ființei cu trezirea spiritului, al unui uman de dincolo de abjecție. Ceva arhegian plutește deasupra acestui pariu unde teatrul ar putea - dar cîtă credință și cîtă utopie este aici! - să readucă la civilizație pe dezmoșteniții soartei.

Plăcerea de a vedea acest spectacol depășește motivația unei simple opțiuni. Andrei Șerban spune clar că piesa l-a interesat și pentru un sentiment reconfortant pe care l-ar putea trezi. Punerea în scenă evocă însă și un plan secund, unde jocul contextelor pulsează necontenit. Corabia deținuților în drum spre un alt spațiu și poate și un alt timp devine o arcă a oprimaților treziți la o viață spirituală prin arta teatrului. Colonizarea, întotdeauna interpretabilă istoricește, devine acceptabilă cînd jocul scoate la iveală mituri originare explicînd scenariile ale relației omului cu timpul (ca în *Magicianul* lui John Fowles), dar, prin teatru, dezvoltă un sentimentalism al aceleiași relații revelînd natura *Intermedierii* pe care Andrei Șerban o pune excelent în prim-plan. Regizorul nu ajunge la un "teatru al cruzimii", chiar dacă o idee a lui Artaud ("a aduce în teatru noțiunea unei vieți pasionate și convulsive") îi poate fi martor. Intuind natura așteptărilor unui public pentru care acum întrebările sînt mai numeroase decît răspunsurile, Andrei Șerban creează, împreună cu Andrei Both (decorul) și Ștefania Cenean (costumele), o imagine scenică suportabilă a unei lumi fizice detestabile pentru "clasa de mijloc". Citatul cultural (piesa lui Farquhar) stimulează orchestrarea comicului și a dramei. Interesant e că Farquhar, înclinat prin natură să dea comicului un ton mai apăsător, prin argo sau scene imorale pe atunci, infuzează un sentimentalism atrăgător pentru oamenii din "middle-class".

"Deșteptarea primăverii" care a "sunat" la Național odată cu venirea lui Andrei Șerban și cu realizarea Trilogiei antice cred că dă un răspuns și prin acest spectacol întrebării din titlul piesei. *Cine are nevoie de teatru?* Răspunsul e chiar întrebarea. Paradoxal poate, amuzant poate, serios oricum, spectacolul dă de gîndit în privința sensului recuperator al teatrului. Chiar dacă unele momente ale sale stau sub semnul unor adaosuri (replici "la zi") străine traducerii realizate cu forță expresivă de această serioasă cunoscătoare a teatrului și limbajului său care este Beatrice Staicu.

Actorii care au apărut în prima seară, căci există distribuții cu permutări de roluri, investesc forță și acel indefinibil complex de stări ale ludicului atât de propriu interpretului român. Claudiu Bleonț, pasionat dar și melancolic, Gheorghe Dinică jucînd cu o plăcere evidentă, Maia Morgenstern cu o priză perfectă a rolului, Cecilia Bîrboră definind o poezie reală a personajului, comicul exploziv al Rodicăi Popescu-Bitănescu, drama impusă de Mircea Albulescu, serenitatea clarvăzătoare a lui George Motoi, schița comică impecabilă a lui Claudiu Istodor impresionează, cum se întîmplă mereu în spectacole în care coeziunea trupei de actori dezvoltă un sentiment al întîlnirii sub semnul teatrului.

Spectacolul Naționalului, ca și întreg începutul său de stagiune, risipește ceva din norul amenințător posomorînd viața noastră teatrală de pînă acum. Deci, cine are nevoie de teatru?

Mergeți și veți afla!

MARIAN POPESCU